

Bitva u Slavkova, 2. prosince 1805

Širší souvislosti období před bitvou:

- vynález parního stroje a jeho uplatnění v Anglii: hospodářský rozvoj buržoazie,
- Francouzská revoluce – odstranění feudální třídy: politický rozvoj buržoazie,
- od panovníků „z boží milosti a rodových výsad“ přebírá vládu kapitál.

Kontrastem k napoleonskému vzestupu je stagnace fragmentů římské říše – především rakouského mocnářství. Společnost „legitimních vládců“ doplňují Prusové a Rusové. Anglie poskytuje finance pro boj s největším konkurentem, kterému stačí na moři, ale ne na souši.

- Protinapoleonská koalice vzniká 1. dubna 1805,
- Francouzi (dále Fr.) jsou připraveni k vylovení pozemních jednotek v Anglii,
- loďstvo však podléhá a „mizí“ ke Španělským břehům a zde prohrává v bitvě u Trafalgaru,
- *Trafalgar – atypická, poslední bitva plachetnic v historii... admirál Nelson umírá po svém vítězství (Trafalgar square).*

Pohyb kulis před setkáním Evropy pod Žurání

Napoleon přesouvá armádu (velké „vpravo v bok“) – chce v Německu zabránit spojení Rakušanů a Rusů. Francouzi díky rychlému postupu, špionáži a propagandě překvapují spojence, Rusové kvapně ustupují a odmítají bránit Vídeň. Fr. získávají neporušený most přes Dunaj u Vídně (potupa ztráty mostu i Vídně bez boje je obrovská). Mezi Rakušany a Rusy špatná spolupráce i vztahy...

20. 11. 1805 už Fr. v Brně, spojenci se formují mezi Vyškovem a Olomoucí – ke své škodě však postupují pomalu a těžkopádně. Napoleon tak získá ještě těsně před bitvou posily (3. sbor *Davouta* dorazí až v den bitvy). Fr. budí dojem únavy, posílení spojenci sedají na lep a chtějí steč u Brna. 1.12. Napoleon vyklízí Staré vinohrady (dnešní Mohyla míru), chce Istí sestupujícím spojencům vpadnout do zad. Ti se soustředí na pravé Fr. křídlo („slabé“) a chtějí odříznout ústup k Vídni.

Bitva

Je pondělí 2. prosince 1805. Na slavkovském poli bojuje proti sobě cca 165 000 mužů. 75 000 Rusů, 16 000 Rakušanů na jedné straně a 75 000 Francouzů na straně druhé.

Taktika spojenců: obchvátit Francouze od jihu, prorazit jejich bok a postupovat k severu. Spojenecké „Kolony“ útočící přes pravé francouzské křídlo se měly v součinnosti pokusit probít až ke Slatině, a k olomoucké silnici. Jakmile by generál *Bagratiou* (pod Santonem) zpozoroval, že se tyto kolony blíží k olomoucké silnici, měl zaútočit na narušené francouzské řady. Půlnoční strategické rozhodnutí spojenců je překládáno, prepisováno a doručováno špatně, často dorazí k velitelům jednotek pozdě ráno či dokonce vůbec...

Napoleon potřebuje na levém (severním) křídle udržet Santon za každou cenu, na jihu poutat a zaměstnávat spojenecké armády v „*zlaté síti*“ a „*lvím skokem*“ jim vpadnout do týla. Napoleon má ve Slavkově 36 let a je na vrcholu. Jeho armáda je pohyblivá, 7 sborů tvoří samostatné armády se všemi zbraněmi. Velitelé jsou mladí a schopní, „*každý voják ve své torně nosí maršálskou hůl*“.

Francouzi jednájí s představiteli obcí, nikoliv se šlechtou, spojenci jsou feudální armádou s vysokou šlechtou ve velení, jiná národnost a jazyk u velitelů a u jejich vojáků.

Jižní křídlo

- Napoleon roztahuje jižní křídlo až k Telnici a Újezdu (chce bránit spojenecký obchvat)
- Fr. 12.000 vojáků čelí trojnásobné přesile spojenců, *Davout* rozprostře „zlatou síť“ (pevná a pružná) pro zadržení útoku: „*nepřítel může postupovat, ale nesmí prorazit*“.

Pratecké návrší

- V 7:30 vyšlo „*krvavé slunce nad Slavkovem*“,
- kolem 8 hodiny sestup spojenců dolů z kopce, Rakušané a Rusové nespoupracují ideálně
- Fr. od Ponětovic vpadají do týla (velké překvapení, byly schovaní v mlze a nikdo je nečekal). Situace pro Francouze i přes překvapení spojenců není dobrá - Pouzet: „*ustoupíme-li jen na krok, jsme ztraceni. Zbývá nám jediné – hnát třeba se zavřenýma očima všechno před sebou a nedopřát nepříteli čas, aby nás počítal*“.

Santon

- 18 děl generála *Claparédeho* drží Santon,
- *Bagratió* se snaží obejít kopec ze severu a zaútočit na nechráněný týl,
- Fr. děla lehká, s dlouhou hlavní, pohyblivá, lepší dostřel a strategická pozice = záchrana,
- *Bagratió* se vzdaluje středu svých armád, Fr. to využívají a dostávají spojence pod tlak,
- složitá jezdecká bitva na „jezdecké planině“ (až 30.000 jezdců!), srážky kyrysníků (obrněná jízda), Fr. mají výhodu v přítomné pěchotě za kterou se lze schovat a odpočnout si,
- *Příklad Fr. strategie a výcviku: Hulánský (ruský) pluk je nalákán k pěchotě, ta se rozestoupí, vpustí si za záda před Hulány ustupující vlastní jízdu a umožní zároveň dělostřelbu – 300 mužů na koních padá během vteřin, jejich zděšený útěk končí nekontrolovatelným pádem do hlubokého úvozu cesty Blažovice-Sivice.*

Srážka elitních gard a „spuštění“ Fr. k Sokolnicím...

- Mamelukové (elitní Fr. jednotky z egyptského tažení) drtí feudální výkvět ruské armády („*At' pláčou krásné dámy v Petrohradě*“) – srážka elity armád dopadá pro Rusy katastrofálně
- Francouzi se stabilizují na výšinách, dělají půlobrat vpravo k JZ. a chystá se sestup a útok na týl spojeneckých kolon, za nimiž se leskne zamrzlá hladina rybníků...
- Fr. Davoutova linie zde dole stále odolává enormnímu tlaku spojenců, kteří neví, že je konec, následně zděšeně prchají sevření v kleštích z obou stran... *Langeron: „Už jsem viděl mnohé prohrané bitvy, ale o takové porážce jsem neměl ani zdání!“*
- U Telnice bitva za setmění končí – tam kde začala. Cca 30 000 vojáků zraněných či mrtvých.

Důsledky pro Evropu

- Prešpurský (Bratislavský) mír – Rakousko se vzdává Tyrol, Vorarlberska, Augsburku, Istrii a Dalmácie a všech nároků na německé státy (kompenzací je Salcbursko),
- Rusové nepodepisují mír, Prusové vyhlásují válku. 6. srpna 1806 (a brzy ji prohrávají) zaniká Svátá říše římská – František II zůstává pouze rakouským císařem Františkem I,
- posílená kontinentální blokáda blokuje i cukr z Ameriky s důsledkem rozvoje cukrovarnictví na kontinentu (přispívá ke komplexním změnám v zemědělství),
- až r. 1812 poráží *Kutuzov* Napoleona u Krasnogo... a pak to jde z kopce (Lipsko, Waterloo...)
- v evropských válkách 1792-1815 bojovalo ve Fr. armádě cca 4,5 milionu mužů. Z nich na 300 000 padlo v boji, asi další 2 miliony zemřely na sepsi, tyfus a jiné nemoci...

Důsledky pro bojiště před bitvou

- Místní uzavření ve svém místě a čase, co rušivě zasáhlo, to přijímali...
- Ruská armáda vyhladověla – odříznuta od zásobování při ústupu (zlé pro místní),
- povinnost přípravy, častý útěk do lesů i s dobytkem,
- „*všecko zimní zasetí přišlo v nic, dědiny zničeny na kolik mil, dobytek seno ani sláma nebylo, Francouzi tak škaředě s ženami a svobodnými lze obcovali, málokterá čistá byla žena od nich okolo Rousinova a Vyškova*“
- „*spálilo se vše co hořelo... ploty, dveře, střechy, pluhy, seno...*“,
- půlnoc před bitvou – zapalování střech v Jiřikovcích na počest projíždějícího Napoleona...

Důsledky pro bojiště během bitvy a po ní

- Telnice – na následky útrap a infekcí zemřelo 350 lidí – třetina obyvatel...
- Telnice, Tvarožná, Kobylnice, Prace, Křenovice, Kruh – obce součástí bitvy (destrukce),
- dluhy s důsledkem: papírové peníze bez ceny, vysoké ceny potravin, bankrot – zavedeny Šajny – papírové peníze „nemá ani šajna“ (dodnes používáme „nemám šajn(u)“),
- Francouzi jednali s představiteli obcí, nikoliv se šlechtou – naděje pro lid – francouzské dědictví se projevilo v odvážnějším jednání se šlechtou, v povstáních,
- jména – Fr. vojáci se mohli usadit – Galle, Audy, Burget, Boret, Foret, Irain, Murin, Rouš – pokřivení v matrikách shladilo rozdíl původních francouzských jmen (i místní jm. – Santon),
- jarní orba ještě dnes přináší „ovoce“ v podobě řady nálezů (kosti, knoflíky...).

Diskuze vybraných pojmů:

Interpretace

- Provedení něčeho v jiném kontextu, nežli byl ten dosavadní, zařazení onoho jevu do něj,
- pocit že text žádá interpretaci je až pozdně antický, přitom Text už je sám o sobě interpretací,
- interpretace textu jako zašifrovaného významu je nešťastná, pokud to není šifra (což je zřídka),
- text má rozporuplné způsoby čtení a chápání, co na něm doba odlišná od doby vzniku ocení, může být jiné, než co autor zamýšlel,
- odlišné způsoby interpretace na sebe velmi silně žárlí...

Archetypy

- vrozené obrazy, základní myšlenková schémata, obrazová povaha
- vrozené vzory pro percepci ovlivňují i jak klasifikujeme a oceňujeme biotu (pozitivně vnímáme samostatné, nepřisedlé, smyslově bohaté, elegantní a mocné (stromy, květy, zelená barva (jmelí), oceňujeme lidské rysy (tučňák je vzpřímený a ve fraku, rozněžnění nad rukou žabky)
- kontakt s archetypy vyvolává prudké emoce, vynořování často v podobě mýtů
- jsou často ambivalentní (dítě je zároveň krásné a miloučké a k sežrání / smrdící řvoucí fakan)
- cílem integrace archetypů, individualizace – cesta k sobě samému, spásná sebeidentita
- „náboženství je propojení archetypů podle místních podmínek a potřeby“

Smysly

- Technicky smysly zachytí spoustu, ta je přefiltrována, zůstane co je pro náš život relevantní,
- příklad: dítě nevidí vánoční stromek v chodbě (má ho přece přinést Ježíšek),
- filtry může oslabit psychotropní látka (což je ale dlouhodobě vyčerpávající).
- Tradiční dělení smyslů na 5 – konvenční,
- co třeba gravitace oddělená od hmatu? Čich a chuť dohromady?
- Jiné živočišné druhy mají jiné smysly (dálková termorecepce, elektrická pole...).
- Zrak a sluch jako „vyšší smysly“ (evolučně mladší), poznávání a intelektualita zejména v evropském a středovýchodním kulturním kontextu,
- Čich, hmat, chuť – evolučně starší a pocitově hlubší, méně ostrakizovány v Asii; spojené s „temnou“ sférou lidského působení – stínová či noční strana, intelektuálně méněcenná ale krajně důležitá z hlediska poznávání citového (oblíbené osoby jsou ohmatávány a očichávány v soukromí, na veřejnosti je maximálně prohlížíme či jim nasloucháme).
- 90% informací získáváme vizuálně, ale komunikujeme především akusticky (což se hodí potmě, za roh...),
- upřednostňování zraku je přitom u zvířat výjimečné (snad jen ptáci a některé šelmy)

Krajina a paměť

- Paměť: „*způsobilost uchovávat vjemy a vybavovat je*“,
- paměť je opakovaná možnost, umožňuje návraty a obnovení původního stavu, což je zvlášť důležité, když minulost vnímáme jako idylu nebo ztracený ráj,
- na úrovni přírody závisí paměť na reliéfu, klimatu, substrátu, půdě a na síti vodních toků a ploch,
- na úrovni krajiny závisí paměť na zachování všech druhů památek a jejich zapojování, třeba ve změněném významu, do života současné komunity,
- v krajině jde kultura před přírodou, teprve podle našich kulturních zvyklostí jsme schopni krajiny rozeznávat a dávat jim jméno,
- civilizace se odehrává v prostoru, kultura se děje v určitém místě,
- prostor je spíše o vztazích a pravidlech, místo o hodnotách a citech.

- Vybrané zdroje: Cílek, V. (2005): *Krajiny vnitřní a vnější*. Vyd. 2. Praha: Dokořán. 270 s.
Komárek, S. (2008): *Příroda a kultura: svět jevů a svět interpretací*. Vyd. 2., Praha: Academia. 307 s.
Markoš, A. (2003): *Tajemství hladiny: hermeneutika řivého*. 2. vyd. Praha: Dokořán. 350 s.
Sádlo, J. et al. (2005): *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*. 2. opr. vyd. Praha: Malá Skála. 247 s.
Schama, S. (2007): *Krajina a paměť*. Vyd. 1 (v ČJ). Praha: Agro, Dokořán. 703 s.
Valenta, J. (2008): *Scénologie krajiny*. 1. vyd. Praha: Kant, 242 s.